

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1919-cu il 14 yanvar (Çərşənbə axşamı günü) tarixli 87-ci nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

AZƏRBAYCAN

ZAQATAL MƏSƏLƏSİ

Zaqatal okruqu Zaqafqaziyanın xalis müsəlman əhali ilə məskun vilayətlərindən biridir. Buradakı yüz min əhaldən, ən mübaliğəli hesabla, ancaq 5 min miqdarı "inqlo" adı ilə məşhur gürcümanənd [gürcülərə bənzər] bir cinsdən olub, mabaqisi [qalanı] qismən türk, qismən də lazgi, həp müsəlmandır. Türkca bütün müsəlmanlar arasında danışılır ümumi bir dildir. Bura əhalisi askidan İlisu sultanlığı adı ilə muxtar və müstəqil bir həyatı-siyasi ilə yaşayaraq, daima müsəlman mülkəti olmuş, Rusiya tabeliyyətinə [tabeliyinə] keçdikdən sonra daxi bir idareyi-müstəqilə [müstəqil idarə] halında bulunmuşdur.

Zaqatal okruqu Zaqafqaziya təşəkkül edən cümhuriyyətlərin hansisi daxilində olmalıdır? Bu məsələ ortaya atılınca, yuxarıda söyləyən əlamətlərə bir də bu vilayətin sıldırım Qafqaz silsiləsi ətrafında olduğunu əlavə etməlidir. Vilayətin Şimali Qafqaziya ilə olan rabitəsi aylarla bağlanır. Coğrafiya nöqteyi-nəzərindən Zaqatal, Nuxu qəzasının məbədidir [davamıdır]. Bunlar nəzərə alındığı zaman yuxarıdakı sualın cavabı kəndi-kəndiyləndən verilmis olur.

Zaqatal əhaliyi-islamıyyəsi bu xüsusda məntiqin, milli, dini, ictimai və coğrafi məntiqin icab etdirdiyi cavabı zatan vermişdir. Daha Cənubi Qafqaz müsəlmanlarının mərkəzi komitəsi təşkil olunduğu zaman zaqatallı qardaşlarımız kəndi nümayəndələrini göndərməklə, bizimlə mərbut [bizə bağlı] olduqlarını göstərmişdirlər. Azərbaycan Hökuməti ilk dəfə olaraq Gəncədə təşəkkül eynədiyi zaman, Zaqatal vilayəti dəxi bu hökuməti tanıdı. Onun göndərməsi olduğu məmurları qəbul eynədi. Zaqatal Milli Komitəsi vilayətin Azərbaycan daxilində olduğunu rəsmən elan eynədi. Şimdiki halda dəxi Zaqatal nümayəndələri Azərbaycan Parlamentində isbatı-vücut [iştirak] edirlər.

Meydanda bu qədər bariz sübutlar, cərh ediləmə [rəddedilməz] dalillər, söz götürməz bürhanlar [sübutlar] var ikən, Gürcüstan-Azərbaycan ittihadının daisi olan [birliyini müdafiə edən] "Qruziya" qəzetəsinin Azərbaycanın Zaqatal üzərindəki haqqi-hakimiyətini [hakimiyət haqqını] inkar edəcək bir tərzdə nəşriyyatda bulunmasına təəssüf etməmək qabil deyildir.

Azərbaycan Hökuməti hər bir nöqteyi-nəzərdən itxialf götürməz bir qitəsi [hissəsi] olan Zaqatala aid olan övraq [sənəd] və vəsiqələrin kəndisinə təslimi üçün Gürcüstan Hökumətinə müraciət eynəmişdi. Gürcüstan Hökuməti isə bu vilayətin kəndisinə aid olduğunu iddia ilə, məsələ hall olunmayana qədər istənilən övraq və vəsiqələrin Azərbaycan Hökumətinə verilməyəcəyini bildirmişdir. Gürcüstan Hökumətinin bu hər növ heyrat və təəccübə sayan [layiq] olan cavabını "Qruziya" qəzetəsi iki əllə imza edir. Həm də Gürcüstanla Azərbaycan münasibətinə [münasibətlərinə] sui-təsir hasil edəcək [pis təsir göstərəcəək] bu məsələdə Azərbaycan Hökumətinin bu kimi bir təklifi Gürcüstanə müraciət eynəməsinə salah [doğru] görməyir.

"Qruziya" qəzetəsi hüddüd [sərhəd] məsələlərinin həllində yalnız "milliyyət" prinsipindən nəşət [çıxış] edib də, məsələni hangi yerdə hangi millət tutur, deyə hall etməyi müvafiq görməyir. Zaqatal okruqu tarixən bir Gürcüstan vilayətidir, deyir.

Biz bu məsələni şu sırada mövzuyi-bəhs etmək istəməzdik. İstəməzdik ki, arada feilən bu məsələ yox ikən, Zaqafqaziya cümhuriyyətləri bədxahlarına artıq söz danışmaq üçün fəzla [artıq, əlavə] material verək.

"Qruziya" qəzetəsi torpaq üzərində yaşayan xalqın arzuyi-ümümsi, rə'yi-qətesi [qəti qərar], nüfusun cinsiyyəti, dili, adət [adətləri] və əxlaqi və bütün bunlar üzərinə cəbrən [zorla] deyil, yerli xalqın kəndi təyixbətirini [kəndi xoşluğu] ilə vəqə olan olmuş bir işi [əmrivəqəni] [faktı] deyil, xətrini sayılır əsas olmaq üzərə yalnız "Gürcüstanın hüquqi-tarixiyyəti"ni" etibarə alır və ancaq bu düsturu təqdis edib [müqəddəsləşdirib] də iddialarını yalnız bu nöqtədə iqamə edərsə [meydana qoysarsa], o zaman əmin olsun ki, tək qalar, kəndisinə dost bulaməz. Gürcüstan övraqı bir iştəha ilə yaşarsa, o zaman Qazax qəzası ilə Gəncə qəzasını dəxi təhlükəyə məruz görmək qorxusunu baslaməyə haqlı olmazmıyız?

Bu kimi iddialar nəyə yaracəbi? Demokrat Gürcüstan kəndisinə bir növə isinəmməyən Axıscaın alar, cəbrlə olsa da Borçalını tutar, yerli əhalinin ruhanı, arzusunə, cinsiyyətinə və əzminə rəğmən, fərz edəlinə, Zaqatal ilə Qazax və sairəyə malik olarsa, nə qazanar? Kəndisinə müxalif vilayətlər, kəndisinə dərğın qonşular.

Biz Gürcüstan Hökumətinin etidala [mötədilliyə], dostunu tanımağa dəvət edirik. Azərbaycanla Gürcüstanın dostluq və anlaşmağanda hasil edəcəkləri böyük mənfəətlər yanında bu kimi könlül bulandırıcı hərəkətlərə məhəl [yer] qalmamalıdır. Təyini-hüddüd [sərhədlərin müəyyənəşdirilməsi] kimi məsələlərdəki əsrimizizin ruhanə uyan əsasların milliyyət və rə'yi-amm [cəmaatin rəyi] (referendum) olduğu hər kəsdən ziyadə Gürcüstan Hökuməti başında duran sosialdemokratlara bəlli olsa gərək. Milli tələbləri demokratlıq cildinə geydirmək məharətində Sereteli kimi natiqəpərdəzlar [nitq söyləməkdə məharətli olanlar] hər nə qədər məhir olsalar da, təsirləri yalnız Azərbaycan hüddudunu Neftlikdən bir az uzaqlaşdırmaq, Tiflisa nəfəs verdirmək üzərinə aid ola bilər. Yoxsa, qəti imperialist məsləki olan "hüddüdi-tarixiyyə" [tarixi sərhədlər] əfsanəsini Sereteli cənaqları belə söyləyə, kimsə onu bir haqiqət olaraq qəbul etməməz.

Zaqatal müsəlmanları isə heç bir vəchlə Gürcü Hökumətinə qəbul etməməzlər, onların böylə bir əzmdə olduqları gürcü məhafilinə [dairələrənin] məlum olsa gərəkdir.

Zaqatal okruqu Azərbaycanın zəngin, hasili-xüzb [çorək qazanan; barəkətli], qəyur [qeyratlı] və həmiyyətəmənd [işğüzar] bir qitəsidir. Bu vilayət, Şərq Qafqaziyanı anarxiyə silsi silib-süpürməkdə olduğu bir zamanda kəndi arasından kafı miqdarda könlülü çıxarmış, kəndisini müdafiə eynəmişdir. Azərbaycan Hökuməti əzxi-əsgərə [əsgər ziyəməğə] başladığı zaman, bu vilayət böyük bir sürür [sevinc] və şövlə əsgərliyi qəbul eynəmiş, bütün gəncərləri silah altına almışdır. Nasil olur da böylə bir vilayətə bu qədər şövlə, zəvə və hissiyyətlə mərbut [bağlı] olduğu məmləkətdən ayrılmaq, istəmədiyi bir məm-ləkətə qoşulmaq təklif olunar? Bir məmləkətin bir dövlət tabeliyyətində [tabeliyində] bulunması üçün müasirinin [müasir-lərimizin, əsrimizizin] qanacağına görə, hər şeydən əvvəl, o məmləkət əhalisinin könlülü əldə olmalıdır.

Gürcüstan Hökumətinin Zaqatal okruqu üzərinə iddiai-təməllük etmək [sahiblik iddia etmək] üçün əlində nəyi var? Azərbaycana vermək istəmədiyi övraqımı?

İştə, o qədər.

Varsın, bir tərəfdə əhalinin milliyyəti, dini, meyli, arzusu və güc istemal etmədən [zor işlətmədən] hasil olan bir əmiri-vəqə, digər tərəfdən də təsadüfən əldə qalan köhnə idarələrə aid bir təqim övraq və vəsaiq [vəsiqələr] olsun. Bitərəf bir məhkəmə hüzurunda bunlardan hangisinin daha qüvvətli bir höccət [sübut] olduğu bir təqim rəsmi mülahizələr və "hikməti-hökumət" [höküm sürməyin hikməti] kimi "nazik nüktələr" [incə mətləblər]ə bağlı olan Gürcüstan hökumətinə "məchul" olsa da, gürcü-türk dostluğunun müarəvici [carçısı] bulunan "Qruziya" qəzetəsindən ötrü heç olmasa məlum olmalı idi.

Təəssüf olunur ki, gürcü qonşularımız "tarixi hüddüd" prinsipini sui-təvilə uğradırlar [səhv yozurlar]; fəqət, ümid edirik ki, vaxtin əhəmiyyətini dark eynlər da bu təvili fəna bir surətdə istemal etməyə [bu yozumdan arzu edilməz surətdə istifadə etməyə] qədər getməzlər.

M. O. Rəsulzadə

ƏSGƏRLİK VƏZİFƏMİZDİR!

Bu vəzifə, bugünkü gündə biz azəri türklərinin ən vacib vəzi-fələrimizdən birisidir. Bu vaciblik həm o dərəcə mühümdür ki, bunun əhəmiyyətini son sənəların sadəmətinə [zərblərinə, fəlakətlərinə] düşər olmuş biz azəri türkləri heç bir cəhətlə yüngül ədd [hesab] etməməyiz. Zira, əsgərsizliyin, əsgər olmamaqlığın açılığını son hadisələr bizə layiqincə daddırdı. Zəhərlı acılarını daddığımız bu hadisələrdən əlavə, indiki halda başqa millətlər kimi biz azəri türkləri də müstəqil cümhuriyyət qurmuşuz, müstəqil məmləkət təşkil etmişiz.

Cümhuriyyətimizin mühafizəsini öhdəməzə almazsaq, məmləkətimizin qarovulunu çəkməzsək, bu necə istiqal olar? Bu nasil məmləkətdarlıq [ölkə saxlamaq] olar? Əsgər olmadığımız və əsgərsiz olduğumuz üçün idi ki, Tiflisin Seymi tərəfindən hər kəsə silah paylandı da, biz silahsız qaldıq. Bundan dələyi öz qüvvəməzə silah ələ gətirmək üçün na qədər fəlakətlərə uğradıq.

Əsgərsiz olduğumuz və əsgər olmadığımız üçün idi ki, Bakıda, Şamaxıda, İrəvanda, Qubada bir təqim nizamı, yəni əsgərlik görmüş quldurların saldırları qabağında dayanammayıb dağlara, səhralara qaçdıq. Hamımızın məlum olan fəlakətlərə, müsibətlərə düşər olduq. Gənə, əsgərsizlik və əsgər olmamaq nətəcisidir ki, qşın indiki soyuq günlərində İrəvan quberniyasının müsəlman camaatı erməni əsgərlərinin hücumuna uğrayıb, isti yataqlarından çıxıb, qaçaqlarına uşaqlar, yanlarında xanımları açıq səhralara, qarlı dağlara qaçmaqdadırlar. Halbuki, əsgərsiz olsaydı və biz də əsgər təlimi görmüş olsaydıq, başqalarına hücum etmək istəmədiyimiz halda, öz yerlərimizdə əldə silah olaraq sabit dayanıb qalardıq və vəsadiqlərini qabağında çox rəzil sifətlərə qaçıb məhv və pərişan olmazdıq.

Özümüzü Qafqaziyanın ən birinci igidləri sırasında və tərəfi-müqəbilimiz [qarşımızdakı tərəfi] də heçə saydığımız halda, əsgəri təlim gərmədiyimiz üçün düşər olduğumuz bu fəlakətli hallar bizi büsbütün rüsvay və namusumuzu bərbaəd etdi. Namusumuzə toxunan bu rüsvaylı fəlakətlərdən sonra mənə qalarsə yalnız cavanlarımız deyil, qocalarımız varıncaqə qədər könlülü sifəti ilə əsgəri təlim almağa məcburuz. Zira əsgəri təlim almaqladır ki, namusumuz, məmləkətimizi, hükmətimizi, hasili bütün var-yoxumuzu müdafiə və mühafizə edə biləcəyizi. Yoxsa, bir hadisə üz verdiyi zaman başqalarına ümidli olmaqla, onların köməkliliyənə göz tikməklə və hallardan ibrat almayıb, yalnız baqqallığa, restorənçılığa məşğul olunmaqla namus saxlamaq olmaz, məmləkət müdafiə ediləməz, hökumət olmaz, istiqlal pəydər [daimi] qalmaz. Əsgərsiz hökumətin sözü heç yerdə keçməz.

Əsgərlik; hazırlanıb da, quldurcasına o qonşunun, bu hökumətin məmləkətinə hücum etmək, başqaların[in] hüququna təcavüz etməkdən ibarət deyil. Əsgərlik də şərrəfi bir vəzifədir ki, o vəzifə də ancaq camaatının namusunu, məmləkətinin hüddudunu, hökumətinin heysiyyətini mühafizə və müdafiə etməkdən ibarətdir. Bu vəzi-fələr dürist düşünlüərsə, ərz etdiyim kimi, yalnız cavanlarımız deyil, qocalarımızə varıncaqə qədər mümkünlik hasil edib, özlərimizi bu vəzifənin altına girməyə məcbur görüriz.

Binəəniləy [ona görə], hökumətimizin əsgərlik dəvətini mümkün olan bütün cavanlar canla-başla qəbul etməliyə və şərrəfi olan bu vəzifəni öhdəyə götürmək üçün hər kəs onun tərəfinə artıq bir sevinclə qoşaraq gətməliyə. Atalar, analar dəxi bu yolda öz köməkliliklərini göstərməklə vəzifədarlıqlar [borcludurlar]. Namuslarını, məmləkətlərini, mal-dövlətlərini, yer-yurdlarını, izzətlərini, hökumətlərini, istiqallarıni müdafiə [və] mühafizə etmək üçün oğullarını sevinclərlə, məhəbbətlərlə, sadıqlıq, vətənə və millətə xeyir-dualılarə əsgərliyə göndərməlidirlər. İştə, atalar, anaların şərrəfi, namuslu vəzifəsi də budur.

M. A. Mirbağırzadə

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

(Royer ajansından)

Varşavadan "Tayms" qəzetəsinə yazılır: Qrajdanski millisiyən [mülki milis], hökuməti iş başında düşürərək Kabina üzvlərini həbs etmişlərsə də, fəqət yenə onlar həbsdən xilas ola bilməmişdirlər.

Berlində müharibə

Berlində gəlmis olan yekdigərinə zidd xəbərlər orada zühür edən hadisələr xüsusunda dürist məlumat verməyə müsaide verməyir. Yanvarın 7-də gəlmis xəbərlərdən, Berlində qanlı müharibədə bir neçə yüz əhalinin qəti edildiyi anlaşıqlır. Vilhelmştressedə xüsusi müharibədə spartaklar [bolşevik] Xarçiyə Nəzarətinə həmlə etmişlərdir. Görünür ki, axşam zamanı Hökumət onlara faiq [üstün] gəlmışdir.

Yenə, son gələn xəbərlər "Spartak" firqəsi tərəfindən Şpandauda cəbbəxanə işğal edildiyini bildirirlər. Bütün gecə Berlində küçə müsədimesi [toqquşması] vəqə oluruş. Libknext irad etdiyi [söylədiyi] nitqində əməlləri [fəhlələri] hökumət istefa verməyincə işə başlamağa dəvət edirmiş. Spartaklar Düsseldorf, Manheyım və Oberhauzəndə hökuməti əllərinə almışlardır.

* Belçika Senatında Van der Ol da bəyan eynəmişdir ki, nemeslər ümumiyyətlə Belçikadan qovulmalıdır.

* Polşa Ərkani-hərbinin [Baş qarargahının] məlumatına nəzərən, Lvovda polyaklarla ukraynalılar arasında qırğın müsədime [toqquşma] gedir.

* Libknext (bolşevik) firqəsi Berlində qalib gəlmışdir. Libknext, imperator sarayını işğal eynəmişdir.

İndi alınmış olan xəbərlərdən anlaşılır ki, inqilab hərəkəti gət-dikcə qüvvətlənir. Libknext ilə düşmənləri arasında əlaqə fanələşir. Burjuaziya dəstələri bütün qüvvələrini cəmləmişdirlər. Böylə xəbər ver-riqlir ki, Libknextin müvəffəqiyyəti, Almaniya İrticaiyyularının [İrti-caçılarının] dəhşətli həyəcanlarına səbəb olmuşdur. Bütün mötədil firqələr Berlinin Müttəfiqlər tərəfindən işğal edilməsini maql

[mümkün, ağlabatan] sanırlar. Bu münasibətlə də ingilis və fransızlara olan münasibət [baxış] bəzi məhafillərdə [dairələrdə] dəyişir.

* Parisdən xəbər veriliyyəinə görə, imperator Vilhelm, guya qəti edilmis imiş.

* Qalış dairəsində polyak və nemes dəstələri arasında müsədime [toqquşma] davam edir.

* Kiyevdə idareyi-örfiyyəyi-əsgəriyyə [hərbi fəvqaladə vəziyyət] elan və divani-hərb [hərbi məhkəmə] təsis edilmışdir. Direktoriya əleyhinə gedənlər divani-hərbə təslim ediləcəkdir.

* Sevastopoldan bildiriliyyəinə görə, ingilis qarovullarına müsə-ləh [silahlı] surətdə hücum edilir.

* Peşt - Bolqariyanın böyük şəhərlərində, o cümlədən Sofiyada müdhiş iğtişəqlər vəqə olduğu xəbər verilir. İxtilalı [üsyani] yatırmaq üçün fransız qoşunları dəvət edilmişdir.

* Berlin - Şeydeman Hökuməti nəşr etdiyi bir intibahnədə [vərəqədə] camaatı spartakları əzməyə dəvət edir.

* Lion - Berlində əhvalın mükəmməlin müəyyən bir halda olduğu xəbər verilir. Şəşənbə [bazar ertəsi] günü küçələrdə hökumət tərəfdarları ilə Spartak tərəfdarları arasında qızğın müsədime vəqə olmuşdur [toqquşma bəşməşdir].

* Berlin - İtaliyada böhrani-vüzərə [hökumət böhranı] qurtar-mışdır. Milli Sosialist firqə, xiləfgirlər [müxalifət] tərəfinə keçmişdir. İtaliya sosialistləri Rusiya əleyhinə olan iqdəmətdən [təşəbbüsdən] İtaliyanın ictimai etməsini [çəkinməsini] tələb edirlər və əlavə edirlər ki, bu maqsədlə Rusiya əleyhinə nemeslər göndərilisilər.

* Berlin - Vilson bir məclisdə demişdir ki, Avropanın sabiq müvazinası əvəzinə bundan sonra fəvqaladə qüvvə təşkil edən dövlətlər dəstəsi olmalıdır.

Gürcü teleqraf ajansından

Poti - Qara dənizə varid olmuş [gəlmis] ingilis hərbi gəmiləri bütün Gürcüstan sahillərini seyr etmişlər. Paroxodların bir hissəsi Batuma əzimat etmişdir [gətmışdir]. Dekabrın 30-da Batuma İngiltərənin 4 hərbi gəmi varid olmuş, onlar iskəla [liman] rəisi Qlaviyadan Poti iskəlasında duran paroxodlara baxmağa icazə xahiş edirlər. İngilis nümayəndəsi sifəti ilə paroxod komandirini iskəlada olan minənosun [torpedo gəmisinin] özünün ixtiyarına verilməsini xahiş eynlər. Qlavia buna cavabən, Gürcüstan Hökumətindən icazə olmađıcaqə bu xahişinə əməl edə bilməyəcəyini bəyan etmişlərdir. Bu barədə Tiflisdən cavab istənilmiş, Gürcüstan Hökuməti icazə verdikdən sonra paroxod ingilislərə təslim edilmişdir.

QƏZETLƏRDƏN

Müttəfiqlərin Hacı-Tərxana hərəkəti

"Borba" qəzetəsi yazır ki, alınan məlumata görə, Müttəfiq dövlətlər Batuma böyük qüvvələr çıxarıb, bolşeviklərin arasında əməliyyatda bulunmaqdan ötrü Bakı ilə münasibəti [rabitəni] qaydaya salırlar. Müttəfiqlərin qəsdı Hacı-Tərxanı zəbt etməkdir. Quruya əsgər çıxarmaqdan ötrü hal-hazırda bütün bəhri-Xəzər [Xəzər dənizi] donanması Müttəfiqlər əlindədir. İdil nəhri donduğına görə, bolşeviklərin Müttəfiqlər əməliyyatı əleyhinə bir iş görmələri mümkülsəşir.

İngilis manufakturası

İngiltərə maryaqlarının [dənicçilərinin] dediyinə görə, İngiltərə bazarı manufaktur malları ilə doludur. Uzun müddət İngiltərədən əcnəbi məmləkətlərə mal çıxarılmadığından, malın miqdarı daha da artmışdır. Manufaktura mallarının qiyməti müharibədən əvvəlki qiymətdən aşağı düşmüşdür. Bu qarar üzə bu yaxın zamanda Rusiyadakı alış-verişçilərin dimağına düşməyən [ağlına gəlməyən] qiymətə İngiltərə malları gətiriləcəkdir.

Gürcüstanda

Gürcüstanda həbs edilən ermənilərin işlərinə baxmaqdan ötrü general-gubernator Maqlakelidzenin sədərati [sədrliyi] altında bir komissiya təşkil edilmişdir. Tiflis qubernatoru Gürcüstan, Azərbaycan və İran təbəəsi [vətəndaşı] olan məhbəs ermənilərin azad edilməsi haqqında bir əmr vermişdir. Qubernatorun bu əmri, müharibədə əsir düşənlərə şamil deyildir.

Soçi nahiyəsində

"Borba" qəzetəsi yazır ki, bu axır vaxt Soçi nahiyəsi haqqında bir çox sözlər danışılır, hətta, Soçi nahiyəsinin Könlülü ordu əlinə keçməsi də rəvayət olunurdu. Hal-hazırda möhəqqə olmuşdur [dəqiqləşmişdir] ki, Soçi heç bir kəs tərəfindən alınmayıb, Gürcüstan dairəsində qalmaqdadır. Könlülü ordu tərəfindən heç bir hərəkət olmamışdır. Gürcü əsgərləri Soçi nahiyəsində qalmaqdadırlar. Qara dəniz sahili cəbhəsinin komandanı böylə bir əmrinə nəşr etmişdir: "Təhti-idarəmə [idarəm altında] olan bütün nahiyə əhalisinə həmlə veriram ki, hökumətimin əmrinə görə mən əsgərləri cəbhədən götürməyib, hətta bir tərəfdə bir çıxış olduğu zaman zərərli həmlə tərəfə döndəracəyəm." Axırncı alınan xəbərlərə görə, Soçi nahiyəsi məsələsi Sülh Konfransında həll ediləcəkdir.

Gümrü mövqifinin patlaması

Tiflis qəzetələrinin yazdığına görə, yanvarın 4-də Gümrü (Aleksandropol) mövqiqi [stansiyası] patladılmışdır. Bu barədə hələ təfsilat alınmamışdır.

Qara dənizdə

Potidan verilən xəbərlərə görə, indiyə qədər Qara dənizə Müttəfiqlərin 300 ədəd hərbi və nəqliyyat gəmiləri daxil olmuşdur. Bu gəmlərin çox hissəsi hal-hazırda Ukrayna və Romanıya limanlarında dayanmaqdadır.

Hindistan heyəti-mürəxxəsəsi

15 nəfərdən ibarət Hindistan heyəti-mürəxxəsəsi [nümayəndə heyəti] Sülh Konfransında iştirak etməkdən ötrü Londona varid olmuşdur [gətmışdir].

Petroqradin işğalı

"Bakinet's" qəzetəsinin yazdığına görə, Kronştadt üç həftə bundan irəli ingilislər tərəfindən zəbt edilmişdir. İngilis gəmləri birinci top gülləri buraxdıqdan sonra mətroqlar Kronştadın təslim olun-

masını ingilislərə xəbər verməkdən ötrü elçi göndərmişlərdir. Bir həftə keçdikdən sonra Müttəfiqlər biləməniəniət [maneesiz] Petroqradi işğal etmişlərdir. Şəhər alınmadan əvvəl, fəhlələr öz təşəbbüsləri ilə şəhərdən bolşevik hökumətini çıxarıb qovmuşlardır.

Almaniya

Berlində olan Libknext (bolşevik) firqəsi qalib gəlmışdir. Libknext imperator sarayını zəbt etmişdir. Axırncı xəbərlərə görə, hərəkət şiddətlənməkdədir. Libk-next ilə rəqibləri arasında münasibət kəskinləşməkdədir. Burjuaziya təşkilatları bütün qüvvələrini cəm etməkdədirlər.

Berlindən xəbər verirlər ki, Şverin ətrafında torpaq məsələsi üstündə böyük iğtişəqlər vəqə olmuşdur. Cəbhədən övdət edən [qaydan] saldatlar da bu iğtişəqlərdə iştirak etmişlərdir. Bir çox mü-kədar evləri xarab edilmişdir.

Şimali Qafqaziya

Şimali Qafqaziya Padin istiqamətində general Kolosovski, Aleksandrovs kəndi yanında bolşeviklərə qalib gəlmışdir. Bolşeviklərin 6 piyada və 4 süvari alayı parakəndə edilmişdir [dağıdılmışdır].

* Könlülü ordu əsgərləri Krimda, Berdyansk, Melitopol və Yuxarı Tokmaq tərəfdə əməliyyatda bulunurlar.

* Rəsmi verilən xəbərlərə görə, Könlülü ordu əsgərləri Xarkova daxil olmuşlardır.

BAKI NEFT TİCARƏTİ VƏ ONUN MÜXTƏSƏRCƏ TARİXİ

VII

Bir vaxt 15 sajdandan artıq qazılmağa izin verməyən hökumət, bu gün 40 sajin dərinliyə izin verir. Səbab də odur ki, qabaqlarda neft çox dayazdan çıxırdı, Amma bu gün bəzi yerlərdə 40 sajinlik icazə də kifayət edəmməyir. Hətta bir çox quyuların dərinliyi bu gün 70-80 sajına çatmışdır.

Dərinliyi 40 sajına çatmış quyunun gər [əgər] neft məhsulati yox-dursa, var-yoxunu bu quyuya sərf etmiş bədbəxt quyucu aya [görsən] nə çərə eynləsin? Bunu atıb yeni bir quyuyu qazılmasını şüru etsin [başlasın]? Yaxud, köhnə quyunu dərinləşdirib aşağı qat-larını gətsin?

Aşağı qatları keçməyə hökumət izin verməyir. Təzə quyunun qazılması da beyhədə və bicadır [boşundadır]. Zira, təzə quyuyu da köhnə quyuyu kimi 40 sajdnaqə neft asarını [alamətini] göstər-məyəcəkdir. Bəs quyucunun təklifi nədir? Bunun təklifi ancaq 5-6 min manat sərf etdiyi quyunu, xəlvət də olsa, qazıb gəziclə 40 sajdin-dən aşağı gətməkdir. Odur ki, hökumətin ziddinə olaraq gizli quyuyu qazmaq adətı bu gün bir çox mədənləri tutmuşdur.

Bəs [deməli], bu 40 sajinliq məhdudət gərək aralıqdan gətürül-sün.

Dərinlik məhdudətindən əlavə, hökumətin bir də ağır bir məhdudətı vardır ki, o da neftli quyulara borular (обсадные трубы) sallanıb ətrafı torpaqla doldurmaqdan ibarətdir. Borular motor və vəşka [buruq] əvəzinə əl ilə gərək sallanılır. Ancaq bundan sonra məhz borulu quyulardan neft çəkilməsinə ixtiyar [icazə] verilir.

Əvvəla, 40 sajinliq bir quyuya əl ilə boru sallamaq nə qədər çətindir və bəlkə heç mümkün deyil. Bu barədəərbəbi-fənn [elm adamları, mühəndislər] vaxtında bəhs açmışdır. Lakin burada nazik [həssas] bir mətləb vardır ki, ona hökumət kişiləri [adamları] mənə verməmişlərdir. O da bundan ibarətdir ki, əl quyularının dibindən bir qədər neft qalxıb dururlarsa, yenə neftin ən böyük məhsulati quyunun yuxarı qatlarından ənvai [müxtəlif] çeşmələrdən özə aşağı axıb dibində cəmləşir. İştə, bərhəg quyulara borular salınıb dalları torpaqlanarsa, divarlarında bir çox çəşmələrin gözlərini tutub neft axıntılarını bağlayacaqdır. Dib neftinin ümidinə qalarsa, bu da əmələcətin məxaricini [işçilərin xərcini] ödəmədiyi üçün böylə borulu quyuların həm sahibinə və həm də xəzinəyə heç bir mənfəəti olmayacaqdır.

Bundan əlavə, əhli-xibranın [müxtəssislərin] məlum olduğu üzrə, quyuların nefti çəkildikcə, çeşmələrin gözləri ilə dolub tutulur. Ona görə heç olmazsa, ildə bir kərə bu qumu təmizləmək üçün gərək quyulara kənkən sallanılır. Lakin quyular borulu olarsa, quyulara adam sallamaq mümkün olmađığı üçün mürrüri-zaman ilə [vaxt keçdikcə] çeşmələr tamamilən tutulub, neftin məhsulati da axır-da kəsiləcəkdir.

Amerikan karastıları [alətləri] ilə quyuları təmizləmək istəmişlərsə də, bir şey hasil olmamışdır. Zira, ağır karastılar quyunun dövrə taxtalarına dəyib onları parçalayı, qırır və bu zərər-ziyadən əlavə, nətəcisi də faydasız və çox bəha tamam olur. Bərhəg quyuların başına əgizli qayırırlarsa, bunlar da yuxarıda zikr olunan bəlayə məhkum olacaqlar.

Sabiq Qafqaz canişini təsdiq etdiyi qənuunların bir maddəsi də, quyular torpaqlardan sonra yenidən əl buruğu ilə quyuyu qazmaq üçün bir ilin müddətinə sonra yənidən əl buruğu ilə quyuyu qazmaq üçün bir ilin müddətinə sonra yənidən əl buruğu ilə quyuyu qazmaq üçün bir ilin müddətinə sonra yənidən

